

Янковская Л.А. СОЦИАЛЬНЫЙ КАПИТАЛ КАК НОВЕЙШАЯ ФОРМА КАПИТАЛА ПОСТИНДУСТРИАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Цель. Цель статьи состоит в раскрытии сущности и значения социального капитала в развитии постиндустриальной экономики в условиях технико-экономических и научно-технологических трансформаций.

Методика исследования. Теоретической и методологической основой исследования являются фундаментальные положения современной экономической теории, научные труды ученых, нормативные и законодательные акты Украины по вопросам социальной политики и стратегии развития Украины. В процессе исследования использовались следующие методы: теоретического обобщения, анализа и синтеза, индукции и дедукции абстрактно-логический (для выявления сущности социального капитала как экономической категории), монографический (при изучении особенностей социального капитала в условиях перехода к постиндустриальной экономике), комплексный подход (для обобщения подходов к структуризации социального капитала), системного анализа (при исследовании возможностей сохранения социальной организацией целостности, несмотря на возмущение технологического прогресса), структурно-логического анализа (для построения логики и структуры исследования), монографический метод (отделить четырех основных направлений исследования роли социального капитала в становлении постиндустриальной экономики: антропологического, социологического, экономического и политологического).

Результаты. Обобщено теоретическое обоснование сущности экономической категории «социальный капитал», его общие и особенные признаки по сравнению с другими формами капитала. Идентифицировано составляющие социального капитала на основе обобщения подходов к структуризации социального капитала. Выделены признаки постиндустриального общества, которые формируются на основе функционирования социального капитала. Выделены четыре основных направления исследования роли социального капитала в становлении постиндустриальной экономики

Научная новизна. Заключается в использовании системного подхода к обоснованию сущности и значения социального капитала для сохранения целостности социальной организацией в условиях трансформации к постиндустриальной экономике

Практическая значимость. Полученные результаты исследования являются основой для решения практических проблем по разработке и реализации социального капитала.

Ключевые слова: социальный капитал, постиндустриальная экономики, доверие, нормы, социальные сети.

УДК 336.25/.26(477-22)+(100)

*Дворник І.В.,
аспірант*,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД І ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ РІВНЯ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

Постановка проблеми. В Україні, як і в інших країнах світу, сільське населення характеризується гіршими умовами для проживання людей, нижчим рівнем розвитку підприємництва, розміром отримуваних доходів та відсутністю достатньої пропозиції на ринку праці порівняно з міським. Ця обставина обумовлює актуальність виділення в окрему проблему формування доходів цієї групи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню формування доходів сільського населення присвячено багато праць таких видатних учених, як Саблук П.Т., Саловська Л.В., Василенька Н.І., Мороз О.В., Кізіма Т.О., Шпичак О.М. та ін. Разом із цим, в умовах економічної нестабільності доцільно дослідити розбіжності між українськими та світовими стандартами формування рівня доходів.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз міжнародного досвіду формування доходів сільського населення та порівняння його з вітчизняною практикою; внесення пропозицій щодо вдосконалення цього процесу в Україні для підвищення рівня життя населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічне зростання країни є ключовим чинником її економічного розвитку. Згідно з Доповіддю про людський розвиток на 2013 рік у межах Програми розвитку ООН (ПРООН), Україна за рівнем людського розвитку серед 187 країн перебувала на 78 місці. Для його розрахунку використовується розмір валового національного доходу на душу населення, за яким Україна займала 99 місце у світі [8].

*Науковий керівник: Талавиря М.П. – д.е.н., професор

Збільшення обсягів виробництва та підвищення продуктивності праці забезпечує зростання надходжень громадян.

Проаналізуємо вплив ВВП на рівень доходів сільського населення деяких країн світу, використовуючи кореляційно-регресійний аналіз (рис. 1).

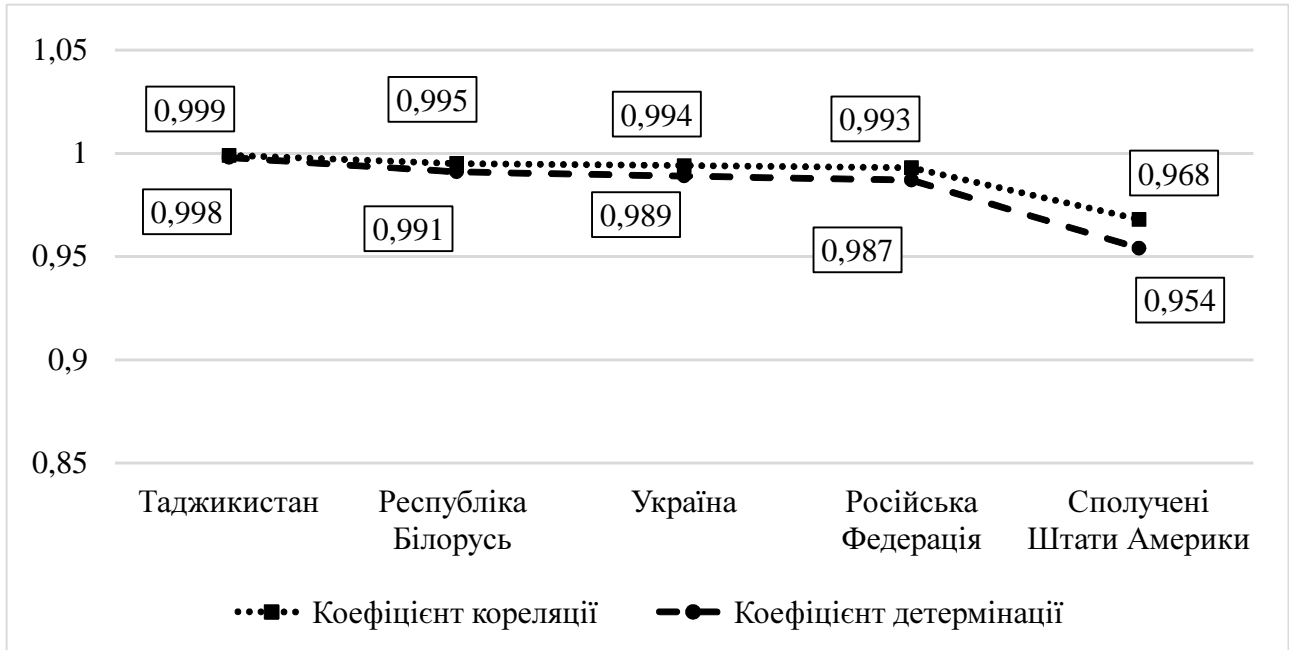

Рис. 1. Аналіз впливу ВВП на доходи сільського населення окремих країн світу (2003-2013 рр.)

Джерело : розрахунки автора за даними служб статистики [1; 3; 4; 6; 9]

Таким чином, аналіз показує, що діапазон коефіцієнта кореляції протягом періоду спостереження (2003-2013 рр.) знаходився в межах 0,999-0,968, що свідчить про дуже високий ступінь прямого лінійного взаємозв'язку між розміром ВВП і доходом сільського населення. Коефіцієнт детермінації показує, що варіація доходу населення зумовлюється варіацією ВВП на 99,8-95,4%. Тобто, чим вищий рівень розвитку країни (його ВВП), тим кращий добробут її громадян. Крім того, зростання ВВП зменшує диференціацію грошових доходів населення. Щоб дослідити рівень розвитку деяких країн світу та порівняти його з Україною, проаналізуємо динаміку їх річного ВВП (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка річного ВВП, %

Країна	2012	2013	2014	Відхилення
Розвинуті країни	4,8	4,9	4,4	-0,4
Європа і Центральна Азія	1,9	3,7	2,4	0,5
Республіка Казахстан	5,0	6,0	4,1	-0,9
Румунія	0,6	3,5	2,6	2
Турецька Республіка	2,1	4,1	3,1	1
Албанія	1,6	1,4	2,1	0,5
Республіка Вірменія	7,2	3,5	2,6	-4,6
Азербайджанська Республіка	2,2	5,8	4,5	2,3
Республіка Білорусь	1,7	0,9	1,5	-0,2
Естонія	4,7	1,6	1,9	-2,8
Латвія	5,2	4,2	2,5	-2,7
Республіка Молдова	-0,7	8,9	2,0	2,7
Республіка Польща	2,0	1,7	3,2	1,2
Російська Федерація	3,4	1,3	0,7	-2,7
Словаччина	1,8	1,4	2,4	0,6
Україна	0,3	0,0	-8,2	-8,5
Узбекистан	8,2	8,0	7,9	-0,3

Джерело : розрахунки автора за даними Світового банку [2]

Отже, згідно з даних табл. 1 рівень ВВП України є одним з найнижчих серед представлених країн світу: у 2013 році він зовсім не змінив своїх показників, порівняно з попереднім періодом, а в 2014 році зменшився на 8,2%, тоді як в інших країнах зріс на 8-9%. Зростання в Європі та Центральній Азії, згідно з оцінками, сповільнилося до нижчого рівня, ніж очікувалося – до 2,4% в 2014 році. Причинами цього є політична напруженість між Росією та Україною, пов'язані з цим економічні санкції, можливість тривалої стагнації в зоні євро, стійке зниження цін на сировинні товари.

Майже три чверті найбільшого населення світу живе в сільській місцевості, і для них сільське господарство є основним і єдиним джерелом існування. Для коректності порівняння сільського господарства України із країнами-членами ЄС та країнами-сусідами зроблений аналіз на основі показників Світового банку за розділом Agriculture & Rural Development. Вибрано країни, які за певними характеристиками подібні з Україною: Білорусь, Угорщина, Польща, Франція, Німеччина, США, Росія [2].

Аналіз показав, що найвищий відсоток сільського населення в Польщі – 39%. Це є непрямим свідченням успішності аграрних реформ – люди обирають для життя сільську місцевість. Найнижчий відсоток у США та Франції: у 2013 році 17 і 13% відповідно. Порівнюючи відношення сільського й міського населення світу, спостерігається така ситуація: в 2004 році сільського населення було 51,3% від загальної кількості, а в 2014 році – 46,4%. В Україні – 32,5 та 31,3% відповідно [2]. Тобто відбувається урбанізація населення.

Отже, частка сільського населення є досить високою. З одного боку, це свідчить про наявність у селі людських ресурсів, які можуть бути вивільненими для міграції в міста при подальшій інтенсифікації сільського господарства; з іншого, – це підстава для диверсифікації сільськогосподарського виробництва та розвиток у його структурі секторів, що потребують значної кількості робочих рук.

Статистичні дані Світового банку та українських органів статистики відзначають досить значний відсоток працездатного населення, зайнятого в сільськогосподарському виробництві України (17% у 2012 році). Подібно високий відсоток лише в Польщі (13%). У всіх інших країнах цей показник нижчий. Загальною є тенденція до його суттєвого зниження [2].

Натомість у сільській місцевості високий рівень безробіття, що пояснюється:

- 1) значною часткою сільського населення в структурі населення України;
- 2) зміною структури сільськогосподарського виробництва й переважанням у ній зернового господарства;
- 3) концентрацією земель у виробників сільськогосподарської продукції, які, застосовуючи ефект масштабу, зменшують залучення до виробництва місцевих працівників.

Частка сільськогосподарських земель (від загальної площі) в Україні (71,3%) найбільша з-поміж узятих для порівняння країн і фактично залишається незмінною. Лише в Угорщині (59,0%) та Франції (53,1%) цей показник близький за значенням до українського. Найменша частка в Росії (13,1%).

Проте, згідно з дослідженнями Світового банку, сільське господарство України не реалізує свого виробничого потенціалу, виробляючи лише 22% від можливих обсягів. Конкурентоспроможність національної сільськогосподарської продукції досягається здебільшого внаслідок дешевої робочої сили й нещадної експлуатації землі. З міркувань продовольчої безпеки, загрози надлишкової міграції сільського населення в міста й за кордон розвинені країни світу активно підтримують аграрний сектор. Величина такої підтримки через державні інвестиції досягає в США 21% від вартості сільськогосподарської продукції, у країнах ЄС – у середньому 50%, у Швейцарії – 82% [7, с. 335-345]. Україна вирізняється низьким рівнем підтримки сільського господарства. Допомогу надають переважно сільськогосподарським підприємствам, а фермерські та особисті селянські господарства підтримки практично не отримують. За висловом відомих учених, «бюджетне фінансування України стало лише компенсатором збитків, але не платформою для економічного зростання».

Залишається актуальною проблема нерівномірного розподілу доходів за різними групами населення. Скорочення розриву між доходами сільського і міського населення значною мірою залежить від спрямованості проведеної державної політики, що дозволяє розділити країни на переважно аграрні, з економікою, що реформується, та урбанізовані.

У кожній країні визначення рівня доходів сільського населення має свої особливості, проте, в основному, вони формуються за рахунок заробітної плати, доходу від продажу власної продукції, підприємницької діяльності, пенсій та соціальних допомог. Порівняємо складові доходів сільського населення України з показниками Російської Федерації, Білорусії й Таджикистану (рис. 2).

Аналізуючи дані рис. 2, відзначається найнижча частка оплати праці в доходах сільського населення України (37,4%), порівняно з іншими країнами. У Білорусії, наприклад, вона становить 64,1%. Така ситуація пояснюється низьким рівнем заробітної плати українців. Станом на 2013 рік вона була вищою лише проти Молдови. У розвинутих країнах світу заробітна плата більша в кілька разів. У Франції, США, Чехії на відповідну місячну зарплату за роздрібними цінами можна купити молока до 7 разів більше, свинини – до 10, яловичини – до 8, м'яса птиці (тушка) – до 5, пального – до 11 разів порівняно з Україною (табл. 2) [11, с. 5-13].

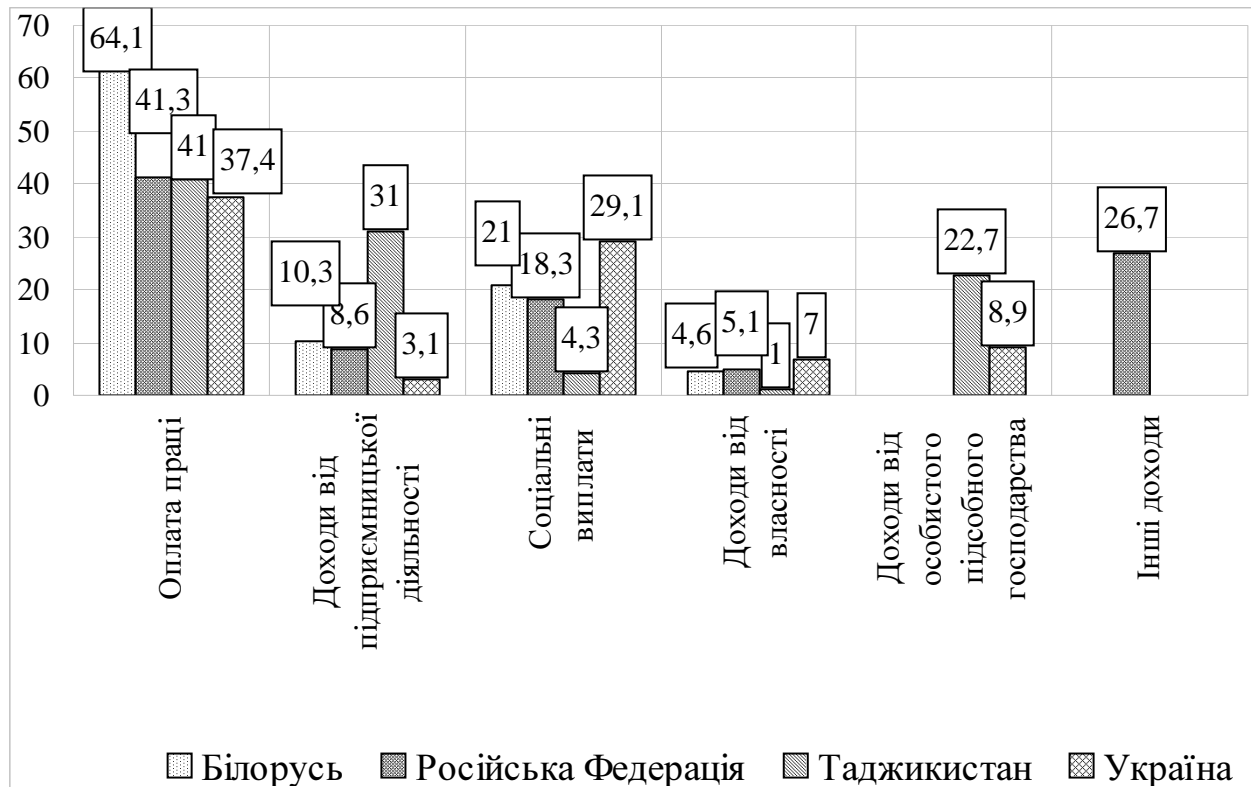

Рис. 2. Структура доходів сільського населення, %

Джерело : розрахунки автора за даними служб статистики [1; 4; 6; 9]

Таблиця 2

Рівень місячної заробітної плати та порівняння купівельної спроможності населення окремих країн світу в 2013 році

Країна	Рівень середньої заробітної плати		Молоко, л	Яловичина, кг	Свинина, кг	М'ясо птиці (тушка), кг	Дизельне паливо, л
	дол. США на місяць	% до України					
Україна	422,5	100	480,1	59,5	73,6	156,5	335,3
Кількість продукції, яку можна купити на заробітну плату в країнах, у % до України							
Білорусь	553,5	131,0	240,2	195,5	170,9	113,7	168,4
Казахстан	670	158,6	148,5	154,2	154,3	127,0	199,8
Молдова	289,6	68,5	71,0	86,7	77,8	61,7	61,7
Росія	1155,5	273,5	214,9	234,3	216,3	193,8	331,3
Німеччина	3355	794,1	678,4	531,9	795,5	595,6	505,3
Чехія	1270	300,6	281,4	256,9	335,9	277,0	199,3
США	4400	1041,4	377,1	826,1	1058,1	482,3	1121,6

Джерело : [11]

В Україні не відповідає європейським стандартам співвідношення мінімальної заробітної плати й прожиткового мінімуму – 1:1, у той час, як у Великобританії – 6,4:1, Франції – 4,7:1, а в Латвії, Естонії та Польщі – 1,5:1 [2]. Мінімальна заробітна плата в більшості країн світу дорівнює 35-40% від середньої. Крім того, збільшення мінімальної заробітної плати автоматично призводить до підвищення її середнього рівня. Європейська комісія визнала потрібним мати єдиний для країн ЄС розмір мінімальної оплати, щоб не допускати здешевлення робочої сили. Серед 40 європейських держав Україна знаходиться на передостанньому місці за добробутом громадян.

Порівнюючи частку соціальних виплат у доходах сільського населення України, варто зауважити про її високий рівень – 29,1%. Причиною цього є:

- 1) значна частина людей пенсійного віку в чисельності сільського населення України, основним джерелом доходів яких є пенсії;
- 2) дуже несприятливі умови для розвитку підприємницької діяльності в селі, що могло б зацікавити населення до збагачення.

Як результат, в українських селян частка доходу від підприємницької діяльності становить лише 3,1%, тоді як в Білорусії – 10,3%, а в Таджикистані – 31%. В Україні частка зайнятих у секторі малого підприємництва залишається дуже малою, порівняно з розвинутими країнами (рис. 3).

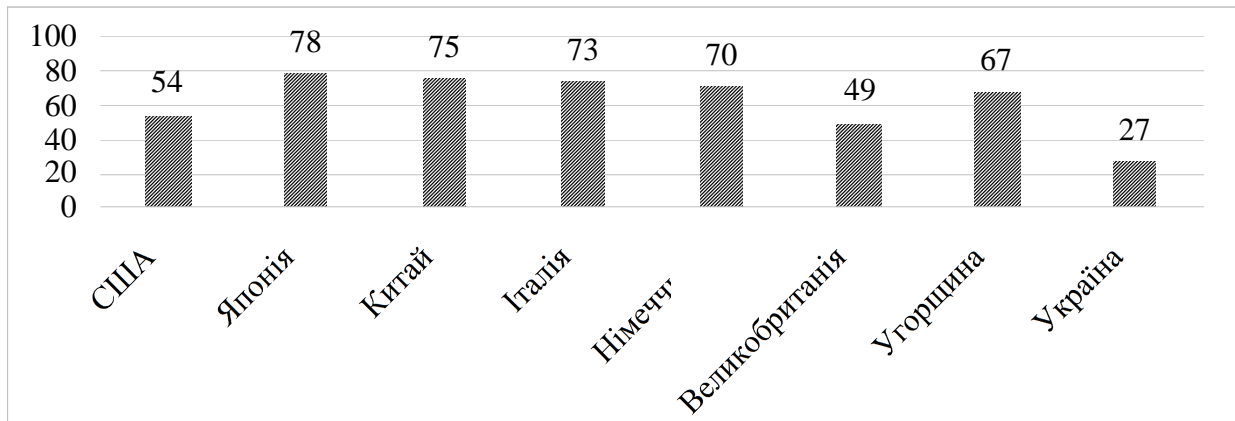

Рис. 3. Частка зайнятих у малому підприємстві в деяких країнах світу, %

Джерело : [5]

Таким чином, на сучасному етапі мале підприємництво в Україні не є поширеним видом діяльності й отримання доходу [5]. Вітчизняні малі та середні сільгоспвиробники все більше програють у конкуренції з великими агрохолдингами. Через це відбувається їх поетапне блокування щодо прямого доступу до більшості видів послуг: державна підтримка, інвестування й інновації, матеріальні ресурси, експорт тощо. Крім того, така ситуація в Україні сформувалась через відсутність економічного інтересу жити й працювати в сільській місцевості, мотивації до праці, безробіття, трудову міграцію, бідність і руйнування соціальної інфраструктури.

Найбільшу частку доходу, порівняно з іншими державами, сільське населення України має від власності (7%). Зокрема це надходження від здачі в оренду земельних паїв (наділів), які селяни отримали після розпаювання колгоспів і радгоспів. Це, звичайно, є позитивним. Проте такий вид доходів - пасивний, оскільки не є результатом безпосередньої праці людей, не забезпечує розвиток сільського домашнього господарства та збільшення зайнятості населення. Як наслідок – доходи від особистого підсобного господарства України становлять лише 8,9%, тоді як у Таджикистані – 22,7%.

Такий низький рівень доходів сільського населення України забезпечує й відповідну купівельну спроможність та рівень життя. Це зумовлює низьку еміність вітчизняного ринку й високий ступінь його вразливості від навіть відносно невеликих змін роздрібних цін на продукти харчування, що призводить до соціальних збурень. Останнє викликане тим, що в сімейному бюджеті жителя України витрати на продукти харчування становлять близько 53%, тоді як у Німеччині – відповідно 9,8%, США – 11%, у Польщі – 20%.

В усіх розвинутих демократичних країнах первинні доходи зазнають істотного перерозподілу. Основним регулятором є знову ж таки держава, яка з цією метою використовує податково-трансфертний механізм: значна частина податків, які надходять до бюджету, набирає форми соціальних трансфертів, що виплачуються найменш забезпеченим верствам населення. У результаті масштабного перерозподілу розрив у доходах різко скорочується. У США кінцеві доходи верхнього дециля перевищують доходи нижнього в 5,5 рази, Великобританії – 4,1, Німеччині, Канаді та Японії – 3,7, Швеції – 2,7 рази. Такий перерозподіл передбачає, що прибутковий податок з населення і податок на прибуток корпорацій будуються за прогресивною шкалою: чим більший дохід суб'єкта, тим більша його частина відраховується в бюджет. Причому в країнах, де склалось соціальне ринкове господарство, верхня планка цих податків сягає 50%. У процесі перерозподілу ВВП беруть участь великі корпорації, які не тільки сплачують податок на прибуток, а й відраховують значні суми в пенсійний фонд, а також у фонди соціального та медичного страхування [10, с. 466-468].

Заслугує уваги практика формування доходів сільського населення, яка склалась в країнах Європейського співтовариства:

1. *Структурна регіональна політика.* Спрямована не лише на отримання прибутку чи розширення посівних площ з метою збільшення робочих місць, а на модернізацію сільськогосподарського виробництва, удосконалення економічної і соціальної структури галузі, забезпечення справедливих і стабільних доходів фермерів, зниження міграції населення з сільської місцевості за рахунок альтернативної зайнятості, поліпшення умов життя й праці, зниження розриву в доходах між селом і містом.

2. *Передпенсійне регулювання.* Фермери у віці 55 років, які ще не досягли пенсійного віку, мають можливість отримувати допомогу. Це стосується як членів їх сімей, так і найманих працівників. Якщо фермеру вже виплачується пенсія, допомога видається як додаткова пенсія.

3. Субсидія за збереження екологічно цінних природних областей і ландшафту, на яку мають право розраховувати сільгоспвиробники, які не менше п'яти років ведуть екологічно орієнтоване виробництво.

4. *Питома вага витрат на оплату праці*, віднесених на собівартість виробництва сільськогосподарської продукції, досягає 45-50% (в Україні 21,6%).

5. Субсидія молодим фермерам (не старше 40 років), які мають достатню професійну кваліфікацію та вперше стають на чолі сільськогосподарського підприємства.

6. *Розвиток кооперативів* (у т.ч. кредитних), вступ у які, як правило, дає зниження витрат виробництва й гарантує збут продукції, що позитивно впливає на зростання доходів селян.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, формування доходів сільського населення значною мірою залежить від рівня розвитку країни та її соціальної спрямованості. Порівнюючи розміри доходів населення різних країн світу, досліджено, що Україна має одні з найгірших показників, що пояснюється низьким рівнем ВВП, продуктивності сільськогосподарського виробництва, розміром середньомісячної заробітної плати, відсутністю достатнього ринку праці в сільській місцевості, належної державної підтримки.

Проаналізувавши світовий досвід формування доходів сільського населення, пропонуємо підвищити заробітну плату в сільському господарстві, щоб зацікавити молодь жити й працювати в селі, переглянути розмір мінімальної заробітної плати з метою забезпечення кращої купівельної спроможності населення, збільшити питому вагу витрат на оплату праці, віднесених на собівартість виробництва сільськогосподарської продукції, створити реальні програми підтримки розвитку малого підприємництва й кооперації в сільській місцевості для підвищення зайнятості сільського населення.

Бібліографічний список

1. Agency on Statistics under President of the Tajikistan [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.stat.tj>
2. The World Bank [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.worldbank.org>
3. U.S. Department of Commerce. Bureau of Economic Analysis [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.bea.gov>
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Кримська Л.О. Основні засади державної політики України у сфері зайнятості на малих підприємствах [Електронний ресурс] / Л.О. Кримська, Н.М. Павлішина. - Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>
6. Национальный статистический комитет Республики Беларусь [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://belstat.gov.by>
7. Притула Х.М. Сучасні тенденції розвитку сільських територій України та економічно розвинених країн: порівняльний аналіз / Х.М. Притула, В.Є. Крупін // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2010. – Вип. 20.11. – С. 335-345.
8. Україна посіла 78 позицію в Індексі людського розвитку серед 187 країн світу : за даними УНІАН. Економіка. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://economics.unian.ua/soc/763327-ukrajina-posila-78-pozitsiyu-v-indeksi-lyudskogo-rozvitku-sered-187-krajin-svitu.html>
9. Федеральная служба государственной статистики [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.gks.ru>
10. Чудинов О.О. Формирование доходов сельского населения: региональный подход / О.О. Чудинов // Проблемы современной экономики. – 2010. - № 2. – С. 466-468.
11. Шпичак О.М. Проблеми ємності внутрішнього споживчого ринку сільськогосподарської продукції та продовольства в Україні в контексті купівельної спроможності населення / О.М. Шпичак, О.В. Боднар // Економіка АПК. – 2013. - № 6. – С. 5-13.

References

1. Agency on Statistics under President of the Tajikistan, available at: <http://www.stat.tj> (access date April 12, 2015)
2. The World Bank, available at: <http://www.worldbank.org> (access date April 12, 2015)
3. U.S. Department of Commerce. Bureau of Economic Analysis, available at: <http://www.bea.gov> (access date April 12, 2015).
4. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy* [State Statistics Service of Ukraine], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (access date April 14, 2015).
5. Krymska, L.O. and Pavlishyna, N.M. "The basic principles of state policy of Ukraine in employment at small enterprises", available at: <http://www.nbu.gov.ua>. (access date April 15, 2015).

6. Natsionalnyy statisticheskiy komitet Respubliki Belarus [The National Statistical Committee of the Republic of Belarus], available at: <http://belstat.gov.by> (access date April 12, 2015).

7. Prytula, Kh.M. and Krupin, V.Ye. (2010), "Modern trends of progress of rural territories of Ukraine and economic developed countries: comparative analysis", *Naukovyi visnyk Natsionalnoho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy*, issue 20.11, pp. 335- 345.

8. *Ukraina posila 78 pozytsiiu v Indeksi liudskoho rozvytku sered 187 krain svitu* [Ukraine occupied 78 position in Index of human development among 187 countries of the world], available at: <http://economics.unian.ua/soc/763327-ukrajina-posila-78-pozitsiyu-v-indeksi-lyudskogo-rozvytku-sered-187-krain-svitu.html> (access date April 15, 2015).

9. *Federalnaia sluzhba gosudarstvennoy statistiki* [Federal State Statistics Service], available at: <http://www.gks.ru> (access date April 12, 2015).

10. Chudinov, O.O. (2010), "The formation of income of rural population: locale approach", *Problemy sovremennoy ekonomiki*, no.2, pp. 466-468.

11. Shpychak, O.M. and Bodnar, O.V. (2013), "The problems capacity of the domestic consumer market for agricultural products and foodstuffs in Ukraine in the context of purchasing power", *Ekonomika APK*, no. 6, pp. 5-13.

Дворник І.В. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД І ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ РІВНЯ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

Мета - аналіз міжнародного досвіду формування доходів сільського населення та порівняння його з вітчизняною практикою; внесення пропозицій щодо вдосконалення цього процесу в Україні для підвищення рівня життя населення.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи: зокрема – аналіз і синтез, індукція і дедукція, систематизація, узагальнення – при обґрунтуванні процесу формування доходу сільського населення; монографічний – при вивченні зарубіжного досвіду; статистико-економічний – при встановленні зв'язків між показниками з використанням графіків, індексів, кореляційного аналізу.

Результати. Вивчено світовий досвід формування доходів сільського населення. Зроблено порівняльний аналіз із вітчизняною практикою. Розраховано вплив макроекономічних факторів на формування доходів. Визначено, що розмір заробітної плати, як основного джерела доходу економічно активного сільського населення, є низьким. Частка зайнятих у секторі малого підприємництва залишається дуже малою. Відповідний рівень доходів забезпечує низьку купівельну спроможність населення.

Наукова новизна. На підставі аналізу формування рівня доходів сільського населення, враховуючи економічну й політичну нестабільність, запропоновано шляхи покращення добробуту сільського населення відповідно до світових стандартів. Розраховано, що підвищення розміру ВВП країни забезпечить ріст доходів сільського населення.

Практична значущість. Отримані результати дослідження є підґрунтям для вирішення практичних проблем щодо формування доходів сільського населення України та покращення умов життя в сільській місцевості.

Ключові слова: сільське населення, доходи, валовий внутрішній продукт, зайнятість, заробітна плата.

Dvornik I.V. INTERNATIONAL EXPERIENCE AND DOMESTIC PRACTICE OF FORMATION OF LEVEL OF RURAL POPULATION'S INCOME

Purpose is to analyze the international experience of formation of rural population's income and comparing it with domestic practice; making proposals for improving this process in Ukraine for increase the standards of population's living.

Methodology of research. In the process of research used general scientific and special methods – analysis and synthesis, induction and deduction, systematization and generalization – at the justification process of formation of rural population's income; monographic – at the study of international experience; statistical and economic - at establishing links between indicators using graphs, indices, correlation analysis.

Findings. Studied international experience of formation of rural population's income. A comparative analysis is done with domestic practice. Calculated impact of macroeconomic factors on formation of income. Determined that the wage as the main source of income of the economically active rural population is low. The share of employment in the small enterprise sector is very small. The appropriate level of income provides low purchasing power of the population.

Originality. On the basis of analysis of forming of level of rural population's income, taking into account economic and political instability, the ways of improvement of welfare of rural population are offered in accordance with international standards. Calculated that the increase of GDP of the country provides income growth of the rural population.

Practical value. The results of research is the foundation for solving practical problems of formation of rural population's income of Ukraine and improve living conditions in rural areas.

Key words: rural population, income, gross domestic product, employment, wages.

Дворник І.В. МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ОТЕЧЕСТВЕННАЯ ПРАКТИКА ФОРМИРОВАНИЯ УРОВНЯ ДОХОДОВ СЕЛЬСКОГО НАСЕЛЕНИЯ

Цель - анализ международного опыта формирования доходов сельского населения и сравнения его с отечественной практикой; внесение предложений по совершенствованию этого процесса в Украине для повышения уровня жизни населения.

Методика дослідження. В процесі дослідження використані общенаукові та спеціальні методи: в частині – аналіз і синтез, індукція і дедукція, систематизація, обобщення - при обґрунтуванні процесу формування доходу сільського населення; монографічний - при вивченні зарубіжного досвіду; статистико-економічний - при встановленні зв'язів між показателями з використанням графіків, індексів, кореляційного аналізу.

Результати. Вивчено світовий досвід формування доходів сільського населення. Зроблено порівняльний аналіз з вітчизняною практикою. Розраховано вплив макроекономічних факторів на формування доходів. Визначено, що розмір зарплатної плати, як основного джерела доходу економічно активного сільського населення, є низьким. Частка зайнятих в секторі малого підприємництва залишається дуже малою. Відповідний рівень доходів забезпечує низьку купівельну спроможність населення.

Наукова новизна. На основі аналізу формування рівня доходів сільського населення, враховуючи економічну та політичну нестабільність, запропоновано шляхи покращення благополуччя сільського населення відповідно до світових стандартів. Розраховано, що збільшення розміру ВВП країни забезпечить зростання доходів сільського населення.

Практична значимість. Отримані результати дослідження є основою для вирішення практичних питань щодо формування доходів сільського населення України та покращення умов життя в сільській місцевості.

Ключові слова: сільське населення, доходи, валовий внутрішній продукт, зайнятість, зарплатна плата.

УДК 631.11"373.8"

Македон Г.М.,
аспірант* кафедри економічної теорії,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Постановка проблеми. Одним з головних завдань регулювання вітчизняної економіки є стимулювання населення до заощадження коштів і продуктивного їх використання. Тільки наявність заощаджень і їх раціональне вкладення (інвестування) складає основу економічного розвитку та зростання держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорія заощадження є об'єктом уваги вчених-економістів від найдавніших часів і до сьогодні. Серед сучасних авторів питанню заощадження приділяють увагу у своїх дослідженнях В. Бандера [4], З. Ватаманюк [5], Т. Кізіма [7], В. Радаєв [8], Дж. Ходжсон [10], В. Шевалдіна [11], А. Шохін [12], Ю. Янель [13] та ін. Незважаючи на великий обсяг проведених досліджень, у західній і вітчизняній економічній теорії ще не склалося остаточне уявлення про вплив такого явища, як заощадження населення на економічний розвиток. Потреба в розробці цілісної концепції особистих заощаджень досі існує.

Постановка завдання. Мета статті – визначити основні теорії, що розглядали сутність категорії «заощадження», та на їх основі виокремити основні фактори впливу на співвідношення «споживання-заощадження» у структурі витрат домогосподарств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ключовим аспектом для функціонування макроекономічної системи є те, що економічне зростання проявляється через координацію та взаємодію основних секторів економіки: держави, сектора бізнесу і населення (домогосподарств).

Домашнє господарство – первинна ланка фінансової системи країни. Воно є кінцевим споживачем товарів і послуг суспільного виробництва, постачальником різних видів капіталу. Ринкові перетворення продиктували необхідність виділення домогосподарств в окремий сектор економіки, визнання їх статусу повноправних суб'єктів господарських зв'язків і самостійних об'єктів наукового дослідження. Докорінні зміни умов життєдіяльності населення призвели до поступового усвідомлення ними соціальної відповідальності за економічні наслідки прийнятих рішень. Зростання економічної автономності населення стало об'єктивною передумовою перегляду концептуальних положень економічної науки.

Заощадження населення – це економічне поняття, яке проявляється в наявності залишків доходів після витрат на поточне споживання. У цілому еволюцію економічних теорій заощаджень

*Науковий керівник: *Талавіря М.П.* – д.е.н., професор